

Sygn. akt III AUa 1702/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2016 r. w Gdańsku

sprawy M. U.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 lipca 2015 r., sygn. akt VI U 2738/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

SSA Daria Stanek SSA Lucyna Ramlo SSA Grażyna Czyżak

Sygn. akt III AUa 1702/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 01 października 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił ustalenia M. U. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wskazując, że ubezpieczony na dzień 01 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganego co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy odmówił zaliczenia do wymaganego do nabycia prawa w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresów zatrudnienia wnioskodawcy: od dnia

01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. na stanowisku radiomechanika i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1978 r. na stanowisku monteru układów elektronicznych, ponieważ świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 28 sierpnia 2003 r. nie zawiera wskazania punktu zgodnie z zarządzeniem resortowym, pod który podlegał zakład pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł M. U. kwestionując odmowę zaliczenia okresów jego zatrudnienia w Zakładach (...) S.A.: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1978 r. do wymaganego do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, a w konsekwencji przyjęcie, że nie spełnia wszystkich ustawowych przesłanek ustalenia mu prawa do tego świadczenia. Ubezpieczony wskazał, że w spornych okresach zatrudnienia wykonywał prace w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego oraz prac narażających na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz i za prace w szczególnych warunkach otrzymywał dodatek pieniężny do wynagrodzenia. Ponadto odwołujący wniósł o dopuszczenie dowodu z zeznań wskazanych w odwołaniu świadków na okoliczność charakteru pracy jaką wykonywał w spornych okresach zatrudnienia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Ponadto organ ten wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentów zawartych w aktach osobowych ubezpieczonego oraz dowodu z opinii biegłych sądowych sporządzonych w sprawach: VI U 2965/13 i VI U 2784/13.

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2015 r. w sprawie VI U 2738/14 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

1. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 01 października 2014 r. nr (...) w ten sposób, że ustalił M. U. prawo do emerytury od dnia 09 października 2014 r.,
2. stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

M. U. w dniu 12 września 2014 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w B. wniosek o emeryturę. Na podstawie dołączonych dokumentów oraz dokumentów, które już znajdowały się wcześniej w organie rentowym, ustalono, że na dzień 01 stycznia 1999 r. jego łączny staż ubezpieczeniowy wynosi 29 lat, 2 miesiące i 17 dni, w tym 12 lat, 10 miesięcy i 26 dni i w dniu 01 października 2014 r. wydano zaskarżoną decyzję.

W myśl artykułu 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) oraz § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) prawo do emerytury w wieku niższym, niż 65 lat, może nabyć ubezpieczony mężczyzna, urodzony pod dniem 31 grudnia 1948 r., jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r., posiada 25-letni okres zatrudnienia, wymagany do uzyskania emerytury, w tym co najmniej 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych, lub w szczególnym charakterze.

Z kolei przepis art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej, do którego odsyła jej art. 184, przewiduje emeryturę w wieku niższym, niż 65 lat w przypadku mężczyzny, w związku z rodzajem wykonywanej pracy, to jest szczególne warunki, w jakich jest ona świadczona, narażające na szybsze zrealizowanie się ryzyka emerytalnego, z powodu wcześniejszej, niż powszechnie, utraty sprawności psychofizycznej pracownika.

Przepis art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej definiuje pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach stanowiąc, że jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu

uciażliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej, ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia.

Jednakże uregulowania tego przepisu nie precyzują szczegółowych przesłanek nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Przepis art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej odsyła w tej materii do dotychczasowych przepisów, którymi są przepisy rangi ustawy lub wydane na mocy delegacji ustawowej (por. uchwała składu siedmiu sędziów S.N. z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/11, Zbiór Orzecznicy z 2002 r. Nr 10, poz. 243).

Aktem prawnym normującym tę problematykę jest rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego, które stanowi postawę do ustalania przesłanek wskazanych w art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, tj. wieku emerytalnego, rodzajów prac oraz stanowisk, a także warunków, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 tegoż przepisu przysługuje prawo do emerytury.

Zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Okresy te stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, lub w świadectwie pracy.

Sąd Okręgowy zważył, że w niniejszej sprawie organ rentowy nie kwestionował okresu zatrudnienia wymaganego do uzyskania przez M. U. emerytury wskazując, że jego łączny staż ubezpieczeniowy wynosi więcej niż wymagane 25 lat. Organ ten podniósł jednak, że ubezpieczony nie udowodnił w wystarczający sposób co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 12 lat, 10 miesięcy i 26 dni, ponieważ wskazane w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach stanowiska nie są tożsame ze stanowiskami wymienionymi w przepisach resortowych.

Sąd ten podzielił stanowisko organu rentowego stwierdzając, że faktycznie zachodzi różnica pomiędzy nazewnictwem stanowisk pracy zajmowanych przez wnioskodawcę w spornych okresach zatrudnienia, a nazewnictwem stanowisk pracy w szczególnych warunkach wynikającym z zarządzenia resortowego.

Jednocześnie jednak stwierdził, że w postępowaniu sądowym dopuszczalne są wszelkie dowody, za pomocą których można wykazać okoliczności, mające wpływ na prawo do świadczeń. W tym zakresie nie obowiązują ograniczenia co do środków dowodowych, określonych w rozporządzeniu z dnia 07 lutego 1983 r., które dotyczą wyłącznie postępowania przed organem rentowym (por. wyroki S.N.: z dnia 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, Zbiór Orzecznicy z 2002 r. Nr 2, poz. 26 oraz z dnia 07 października 2003 r., II UK 87/03, Zbiór Orzecznicy z 2004 r., Nr 14, poz. 248).

W związku z tym Sąd I instancji przeprowadził dowody: z dokumentów zawartych w aktach osobowych M. U. z okresu jego zatrudnienia w Zakładach Radiowych (...) w B., zeznań świadków: P. M., K. R. i K. S., dokumentów z akt rentowych P. M., a także z przesłuchania ubezpieczonego w charakterze strony.

Zdaniem tego Sądu z przeprowadzonych wyżej dowodów wynika, że M. U., będąc zatrudniony w Zakładach Radiowych (...) od dnia 01 września 1969 r. do dnia 10 marca 1991 r., w okresach: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. i od dnia 25 maja 1976 roku do dnia 14 listopada 1978 r., na stanowisku radiomechanika i montera układów elektronicznych, wykonywał prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych, w zakresie od 0,1 do 300 megaherca w strefie zagrożenia, wymienione w poz. 4, dziale XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Wymienione wyżej dowody Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne. Wskazał, że treść wyjaśnień ubezpieczonego koresponduje z treścią zeznań świadków, zawartością jego akt osobowych oraz akt rentowych świadka z okresu zatrudnienia w spornym okresie, wiarygodności których organ rentowy nie zakwestionował.

Sąd ten podkreślił, że dla oceny, czy pracownik wykonywał swoją pracę w warunkach szczególnych, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, przyjęta w nomenklaturze wewnątrzzakładowej, tylko rodzaj powierzonych prac.

Stwierdził, że przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, iż ubezpieczony, posiadający ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, który w dniu (...) r. ukończył 60 lat, a nadto wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat, spełnia warunki do przyznania mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

W tym stanie rzeczy, uznając odwołanie M. U. za uzasadnione, na podstawie artykułu 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd I instancji orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

W przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, zgodnie z treścią art. 118 ust. 1 lit. a ustawy emerytalnej, z urzędu Sąd ten orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku wskazując, że w dacie wydania zaskarżonej decyzji organ ten nie dysponował prawidłowo sporządzonym świadectwem wykonywania przez ubezpieczonego prac w warunkach szczególnych, wydanym przez jego pracodawcę i dopiero przeprowadzone w postępowaniu sądowo-odwoławczym dowody umożliwiły ustalenie, że sporne okresy mogły zostać zaliczone do wymaganego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżając ten wyrok „w całości” i zarzucając mu:

1) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, iż ubezpieczony w okresach: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1987 roku wykonywał stale i w pełnym wymiarze prace w warunkach szczególnych, a w konsekwencji naruszenie norm prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) w zw. z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.),

2) naruszenie przepisów prawa procesowego:

- przepisu art. 217 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie,

- przepisu art. 236 k.p.c. poprzez niewypowiedzenie się Sądu co złożonego wniosku przez organ rentowy o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych sądowych zawartych w sprawach: VI U 2657/13 oraz VI U 2784/13 prowadzonych przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy VI Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowań: administracyjnego i sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz zakwestionował przyjęcie przez Sąd I instancji, że M. U. w okresach zatrudnienia w Zakładach Radiowych (...) na stanowisku radiomechanika i monterów układów elektronicznych: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1978 r. wykonywał prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia, wymienione w poz. 4, działu XIV wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Organ ten wskazał, że pracą w warunkach szczególnych jest praca narażająca na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 Mhz, ale tylko wtedy, gdy wykonywana jest na obszarze spełniającym normatywne kryteria „strefy zagrożenia”. Co należy rozumieć przez pojęcie „strefa zagrożenia” wyjaśniały przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 maja 1972 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie mikrofalowym (Dz. U. Nr 21, poz. 153), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki

Socjalnej z dnia 19 lutego 1977 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0,1- 300.000MHz (Dz. U. Nr 8, poz. 33 ze zm.).

Przepisy obu rozporządzeń ustalały - na obszarze otaczającym urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne we wskazanych w nich częstotliwościach następujące strefy ochronne: 1) strefę bezpośrednią, 2) strefę zagrożenia, 3) strefę niebezpieczną, natomiast obszar poza strefami ochronnymi, stanowić miał strefę bezpieczną.

W konsekwencji zakwalifikowanie konkretnego obszaru otaczającego urządzenie wytwarzające pole elektromagnetyczne w zakresie od 0,1 MHz do 300 MHz i od 300 MHz do 300.000 MHz do strefy zagrożenia było skutkiem uzyskania, w drodze pomiaru, wartości (opromienienia bądź natężenia pola elektrycznego/magnetycznego) mieszczącego się w granicach wartości przypisanej tej strefie przez ustawodawcę.

Powołane rozporządzenia określały też minimalną częstotliwość pomiarów kontrolnych w miejscach przebywania pracowników w otoczeniu urządzeń kontrolnych wytwarzających pola elektromagnetyczne (co 3 lata), organy zobowiązane do przeprowadzenia tych kontroli (Państwowa Inspekcja Sanitarna oraz Państwowa Inspekcja Radiowa, (...) Instytut (...)), minimalną częstotliwość szkoleń BHP pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie pól elektromagnetycznych.

Ponadto zakład użytkujący urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne miał obowiązek oznakować granice stref ochronnych. W strefie pośredniej mogli przebywać pracownicy zatrudnieni przy produkcji, naprawach, przeglądach, obsłudze lub stosowaniu urządzeń wymienionych w § 1 w czasie jednej zmiany roboczej. Natomiast skutkiem „zakwalifikowania” obszaru otaczającego urządzenie wytwarzające pole elektromagnetyczne do strefy zagrożenia było ograniczenie czasu przebywania pracowników w tej strefie; dopuszczalny czas przebywania w tej strefie ulegać miał skróceniu zależnie od natężenia pól elektromagnetycznych. Zasady obliczania dopuszczalnego czasu przebywania w strefie zagrożenia normowało zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 09 sierpnia 1972 roku w sprawie określenia pól elektromagnetycznych w zakresie mikrofalowym oraz dopuszczalnego czasu pracy w strefie zagrożenia (Dz. Urz. M.Z. z 1972 r. Nr 17, poz. 78) – (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 05 października 2012 r., III AUa 535/12).

Apelujący podkreślił, że z zeznań świadków wynika, iż ubezpieczony wymienione powyższej czynności wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. 8 godzin dziennie, a nawet 12 godzin. Wobec powyższego brak podstaw do uznania, że wnioskodawca w spornych okresach stale i w pełnym wymiarze wykonywał prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000MHz.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie złożył wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego zawartych w sprawach: VI U 2657/13 oraz VI U 2784/13, prowadzonych przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy VI Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, lecz wbrew art. 236 k.p.c. Sąd I instancji nie wypowiedział się w przedmiocie tego wniosku.

W przywołanych opiniach biegły sądowy z dziedziny BHP A. P. stwierdził, że ubezpieczeni w sprawach: VI U 2657/13 oraz VI U 2784/13 pracujący na stanowisku montera układów elektronicznych w zakładach radiowych U.-E. nie wykonywali pracy narażającej na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 01, do 300.00 MHz w strefie zagrożenia. Biegły ten powołał się m.in. na punkt 5 lit. a załącznika nr 5 do zakładowego regulaminu wynagradzania obowiązującego w (...) U.-E. w którym podano: „podstawę uznania danej pracy za szkodliwą jest przekroczenie dopuszczalnych norm stężenia czynników szkodliwych dla zdrowia, udokumentowane odpowiednimi wynikami badań. W przypadku braku (...) lub występowania jedynie uciążliwości pracy, podstawą uznania pracy za szkodliwą lub uciążliwą jest opinia stacji sanitarno-epidemiologicznej”.

Biegły podniósł, że cyt. „zarówno następca firmy (...), jak i Wojewódzki oraz Powiatowy Inspektor Sanitarny w B. nie posiadają wyników pomiarów czynników środowiska pracy co oznacza, że zagrożenie takim czynnikiem nie występowało”.

Ponadto z załączonego do przedmiotowej opinii biegłego z dziedziny BHP A. P. załącznika nr 1 do Pisma Okólnego nr (...) Dyrektora Zakładów Radiowych (...) z dnia 09 listopada 1985 r., w którym podano wykaz prac zaliczanych do Pierwszej Kategorii Zatrudnienia (...) (...) zgodnie z zarządzeniem nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. wynika, że na żadnym z wydziałów (...) (...) nie wykonywano prac narażających na działanie promieniowania jonizującego oraz prac narażających na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz, tj. w strefie zagrożenia wymienionej w poz. 4, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

W konkluzji apelacji organ rentowy wnosił o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpatrzenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Z treści apelacji wynika zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że przeprowadzone w postępowaniu sądowym pierwszo-instancyjnym w niniejszej sprawie dowody dają miarodajną podstawę do ustalenia, że M. U. w okresach zatrudnienia w Zakładach Radiowych (...) S.A. w B.: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1978 r. stale i w pełnym wymiarze czasu prace wykonywał prace w szczególnych warunkach, a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w sprawie.

Skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok S.N. z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, LEX nr 174185).

W ocenie Sądu II instancji apelujący zdołał wykazać wadliwość rozumowania Sądu Okręgowego z punktu widzenia zaprezentowanych powyżej kryteriów.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadza się do oceny, czy M. U. spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej (60 lat - § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego), jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25 letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków

zgrupowanych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym od dnia 01 stycznia 2013 r.).

W przedmiotowej sprawie sporna pozostaje jedynie przesłanka ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w postaci osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r., wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, tj. co najmniej 15-letniego (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Dla oceny kwestii spełniania przez wnioskodawcę tej przesłanki kluczowa jest odpowiedź na pytanie, czy okresy jego zatrudnienia w Zakładach Radiowych (...) S.A. w B.: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1978 r. oraz służby wojskowej od dnia 26 kwietnia 1974 r. do dnia 25 kwietnia 1976 r. podlegają zaliczeniu do wymaganego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W myśl § 10 ust. 1 pkt 2, obowiązującego od dnia 23 listopada 2011 r., rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412), zainteresowany zgłaszający wniosek o emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy powinien dołączyć do wniosku m.in. dokumenty stwierdzające okresy uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W toku postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie M. U. przedłożył świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z Zakładów Radiowych (...) S.A. w B. z dnia 28 sierpnia 2003 r. (k. 4 akt ren. ZUS), w których zakład pracy stwierdził m.in., że ubezpieczony zatrudniony w tym zakładzie od dnia 01 września 1969 r. do dnia 10 marca 1991 r. w okresach: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. na stanowisku radiomechanika i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1978 r. na stanowisku monteru układów elektronicznych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie 0,1-300.000 MHz w strefie zagrożenia, wymienione w poz. 4, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego oraz zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. MHiPM z dnia 29 czerwca 1985 r. Nr 1, poz. 1, nazywanego dalej zarządzeniem resortowym).

Świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający te świadectwa nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie (por. wyrok S.N. z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067).

Tym samym treść tego dokumentu podlega weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny zauważa, że stanowiska pracy podane w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 28 sierpnia 2003 r. (k. 4 akt ren. ZUS) nie odpowiadają stanowiskom powierzonym ubezpieczonemu przez pracodawcę w spornych okresach zatrudnienia, wynikającym z treści dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych.

Z treści dokumentów zawartych w tych aktach: wypowiedzenia zmieniającego z dnia 27 czerwca 1973 r. i karty obiegowej zmian z dnia 25 kwietnia 1974 r. (koperta k. 15 akt sprawy) wynika, że od dnia 01 lipca 1973 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku monteru układów elektronicznych, a nie na stanowisku radiomechanika jak podaje zakład pracy w świadectwie z dnia 28 sierpnia 2003 r. (k. 4 akt ren. ZUS).

Ponadto trafnie Sąd I instancji zauważył, że nazwy stanowisk pracy M. U. w spornych okresach zatrudnienia, podane w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 28 sierpnia 2003 r. (k. 4 akt ren. ZUS), nie odpowiadają nazwom tych stanowisk wymienionych w pkt 1-9, poz. 4 „Prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300000 MHz w strefie zagrożenia”, działu XIV „Prace różne”, wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia resortowego.

Nie zachodzi zatem domniemanie faktyczne, że w okresach zatrudnienia na tych stanowiskach ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach, o których mowa w poz. 4., działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego (por. wyrok S.N. z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 124/10, LEX nr 707404).

Powyższe okoliczności podważają miarodajność świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 28 sierpnia 2003 r. (k. 4 akt ren. ZUS) dla ustalenia, czy w spornych okresach zatrudnienia wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Jednakże w sądowym postępowaniu odwoławczym fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu należy ocena ich wiarygodności (por. wyrok S.N. z dnia 02 lutego 1996 r., II URN 3/95, LEX nr 24774).

W związku z powyższym M. U. ma szerokie możliwości udowodnienia faktu świadczenia w spornych okresach zatrudnienia stale i w pełnym wymiarze czasu prac w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia, przy zastosowaniu różnorodnych środków dowodowych.

Dla zaliczenia spornych okresów zatrudnienia do wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym okresie zatrudnienia w szczególnych warunkach konieczne jest, aby prace świadczone w tych okresach spełniały łącznie wszystkie przesłanki z poz. 4, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, tj. aby narażały na działanie promieniowania jonizującego oraz na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300000 MHz w strefie zagrożenia, jak również by były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Co należy rozumieć przez pojęcie „strefa zagrożenia” wyjaśniały przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 maja 1972 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie mikrofalowym (Dz. U. z 1972 r. Nr 21, poz. 153 - obowiązujące w okresie od dnia 08 czerwca 1972 r. do dnia 24 lipca 2001 r. - dalej: „rozporządzenie z 1972”) oraz rozporządzenia Ministrów Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 lutego 1977 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne w zakresie od 0,1 MHz do 300 MHz (Dz. U. z 1977 r. Nr 8, poz. 33 ze zm. -obowiązujące w okresie od dnia 01 czerwca 1977 r. do dnia 24 lipca 2001 r. - dalej: „rozporządzenie z 1977 r.”).

Rozporządzenie z 1972 r. dotyczyło bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne z zakresu od 300 MHz do 300.000 Mhz, w szczególności przemysłowych urządzeń grzejnych, urządzeń radiokomunikacyjnych, urządzeń radiolokacyjnych, radionawigacyjnych, fizykoterapeutycznych i diagnostycznych (§§ 1 i 2).

Rozporządzenie z 1977 r. dotyczyło BHP przy stosowaniu w szczególności przemysłowych urządzeń grzejnych, indukcyjnych i dielektrycznych, urządzeń radiokomunikacyjnych, fizykoterapeutycznych i diagnostycznych (§§ 1 i 2).

Przepisy obu wymienionych rozporządzeń ustalały - na obszarze otaczającym urządzenie wytwarzające pole elektromagnetyczne we wskazanych w nich częstotliwościach następujące strefy ochronne: 1) strefę pośrednią, 2) strefę zagrożenia, 3) strefę niebezpieczną, natomiast obszar poza strefami ochronnymi, stanowić miał strefę bezpieczną, (zob. § 2 ust 1 obu rozporządzeń). Rozporządzenia normowały też sposób określenia poszczególnych stref w drodze pomiarów: wartości średniej gęstości strumienia energii (§ 2 ust 2 rozporządzenia z 1972 r.), wartości pola elektrycznego i magnetycznego (§ 2 ust 2 rozporządzenia z 1977 r.). Granice poszczególnych stref ochronnych ustalone zostały w powołanych rozporządzeniach według wartości ww. pomiarów (§ 3 rozporządzenia z 1972 r., §§ 3 i 4 rozporządzenia z 1977 r.).

W konsekwencji zakwalifikowanie konkretnego obszaru otaczającego urządzenie wytwarzające pole elektromagnetyczne w zakresie od 0,1 Mhz do 300 Mhz i od 300 Mhz do 300.000 Mhz do strefy zagrożenia było skutkiem uzyskania, w drodze pomiaru, wartości (opromienienia bądź natężenia pola elektrycznego/magnetycznego) mieszczącego się w granicznych wartościach przypisanych tej strefie przez ustawodawcę (§ 3 ust 3 pkt 3 i ust 4 pkt 3 rozporządzenia z 1972 r. i § 3 pkt 3 i § 4 pkt 3 rozporządzenia z 1977 r.).

Powołane rozporządzenia określały też minimalną częstotliwość pomiarów kontrolnych w miejscach przebywania pracowników w otoczeniu urządzeń kontrolnych wytwarzających pola elektromagnetyczne (co 3 lata), organy zobowiązane do przeprowadzenia takich kontroli (Państwowa Inspekcja Sanitarna oraz Państwowa Inspekcja Radiowa, (...) Instytut (...)), minimalną częstotliwość szkoleń BHP pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie pól elektromagnetycznych (co 3 lata) (§ 5, § 6 ust. 1, § 7 rozporządzenia z 1972 r., § 7, § 8 ust. 1, § 9 rozporządzenia z 1977 r.). Ponadto zakład pracy użytkujący urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne miał obowiązek oznakować granice stref ochronnych (§ 3 ust. 5 rozporządzenia z 1972 r., § 5 rozporządzenia z 1977 r.).

W strefie pośredniej mogli przebywać pracownicy zatrudnieni przy produkcji, naprawach, przeglądach, obsłudze lub stosowaniu urządzeń wymienionych w § 1 w czasie jednej zmiany roboczej. Natomiast skutkiem „zakwalifikowania” obszaru otaczającego urządzenie wytwarzające pole elektromagnetyczne do strefy zagrożenia było ograniczenie czasu przebywania pracowników w tej strefie; dopuszczalny czas przebywania w tej strefie ulegać musiał skróceniu zależnie od natężenia pól elektromagnetycznych (§ 4 ust. 1 rozporządzenia z 1972 r., § 6 ust. 1 rozporządzenia z 1977 r.).

Zasady obliczania dopuszczalnego czasu przebywania w strefie zagrożenia normowały: zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 09 sierpnia 1972 r. w sprawie określenia pól elektromagnetycznych w zakresie mikrofalowym oraz dopuszczalnego czasu pracy w strefie zagrożenia (Dz. Urz. M.Z. z 1972 r. Nr 17, poz. 78), wydane na podstawie § 4 ust. 4 rozporządzenia z 1972 r. oraz załącznik „zasady obliczania dopuszczalnego czasu przebywania w strefie zagrożenia” do rozporządzenia z 1972 r.

W konsekwencji, pracą w warunkach szczególnych jest praca narażająca na działanie: promieniowania jonizującego lub pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 Mhz, wtedy, gdy wykonywana jest na obszarze spełniającym normatywne kryteria „strefy zagrożenia”.

Analogiczne zagadnienie było przedmiotem obszernego i wyczerpującego postępowania w prawomocnie zakończonych sprawach: VI U 2965/13 i VI U 2784/13 dotyczących prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z art. 184 ustawy emerytalnej, odpowiednio: L. K. i D. K..

W obu tych sprawach po dokonaniu szczegółowych ustaleń faktycznych dotyczących charakteru pracy wykonywanej w spornych okresach przez ubezpieczonych, zwróceniu się do zakładu pracy o udzielenie informacji dotyczących pomiarów pól elektromagnetycznych lub promieniowania jonizującego występującego w tym zakładzie na danych stanowiskach pracy, Sądy Ubezpieczeń Społecznych dopuściły dowód z opinii biegłego sądowego z dziedziny bezpieczeństwa i higieny pracy na okoliczność, czy wnioskodawcy pracując na danym stanowisku pracy wykonywali prace w szczególnych warunkach, o których mowa w poz. 4, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego. Ponadto w sprawie VI U 2784/13 przedmiotem analizy były również wewnątrzzakładowe regulacje normujące kwestie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach (por. k. 3, 23, 33,

39, 43, 50, 51, 54, 56, 60-68, 71, 82-83, 91, 92-97, 106, 107-117, 121-137, 138-142, 162-167, 171, 175, 187-188, 190, 194-205 z załącznikami sprawy VI U 2784/13 oraz k. 4, 4v., 17, 19, 26, 32, 34, 38-44, 48-49, 60-62 i 63 akt sprawy VI U 2965/13 i III AUa 1813/14.

Zasadnie organ rentowy zarzucił, że Sąd I instancji w niniejszej sprawie nie przeprowadził wyczerpującego postępowania dowodowego mającego na celu ustalenie powyższych okoliczności, czym niewątpliwie naruszył art. 217 § 1 i 3 w zw. z art. 227 k.p.c.

Podzielić również należy stanowisko, że Sąd ten naruszył art. 236 k.p.c., ponieważ pominął zgłoszony przez ten organ wniosek dowodowy bez wydania postanowienia oddalającego wniosek o jego przeprowadzenie. Podkreślenia przy tym wymaga, że nie znajduje w tym przypadku zastosowania wymóg z art. 162 k.p.c. - zwrócenia uwagi sądu na uchybienie przepisom postępowania poprzez wpisanie zastrzeżenia do protokołu (por. wyrok S.N. z dnia 24 września 2009 r., IV CSK 185/09, LEX nr 533055 i postanowienie S.N. z dnia 25 czerwca 2015 roku, III CSK 413/14, LEX nr 1794317).

Sąd Okręgowy oparł swoje ustalenia faktyczne w tej sprawie w zakresie: rodzaju faktycznie wykonywanej przez M. U. w spornych okresach zatrudnienia pracy oraz rodzaju narażeń występujących na danych stanowiskach pracy przede wszystkim na przeprowadzonych dowodach: z zeznań świadków: P. M. (k. 28 akt sprawy 00:04:42), K. R. (k. 28-28v. akt sprawy 00:06:49) i K. S. (k. 28v. akt sprawy 00:12:37) oraz przesłuchaniu ubezpieczonego w charakterze strony (k.28v. akt sprawy 00:19:31) stwierdzając, że to rodzaj faktycznie wykonywanej pracy (wynikający z tych zeznań i przesłuchania wnioskodawcy), a nie nazwa zajmowanego stanowiska przyjęta w nomenklaturze wewnątrzzakładowej, ma istotne znaczenie.

Sąd II instancji zauważa w tym miejscu, że prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla się, że już tylko zeznania świadków lub przesłuchanie stron, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków lub przesłuchaniu stron, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (por. wyrok S.A. w Szczecinie z dnia 20 września 2012 r., III AUa 374/12, LEX nr 1223476 oraz powołane w uzasadnieniu wyroki S.A. we Wrocławiu: z dnia 17 stycznia 2012 r., III AUa 1482/11, LEX nr 1110006 i z dnia 22 lutego 2012 r., III AUa 1734/11, LEX nr 1129735).

Ustalenie w oparciu o dokumenty z akta osobowych konkretnych stanowisk pracy M. U. w spornych okresach zatrudnienia jest szczególnie istotne z uwagi na ścisły związek pomiędzy pracą na określonych stanowiskach, a występującymi na nich narażeniami.

W związku z powyższym zeznania świadków: P. M. (k. 28 akt sprawy 00:04:42), K. R. (k. 28-28v. akt sprawy 00:06:49) i K. S. (k. 28v. akt sprawy 00:12:37) oraz przesłuchanie ubezpieczonego w charakterze strony (k.28v. akt sprawy 00:19:31) zasługują na wiarę jedynie w takim zakresie, w jakim korespondują z treścią dokumentów dotyczących spornych okresów zatrudnienia.

Zasadne jest zatem przyjęcie, że w oparciu o same tylko zeznania wymienionych wyżej świadków i przesłuchanie M. U. w charakterze strony, abstrahując od treści dokumentów zawartych w aktach osobowych, mających szczególną wartość dowodową, ponieważ sporządzonych w okresach, których dotyczą, nie uzyska się miarodajnych informacji pozwalających na poczynienie ustaleń faktycznych w sprawie dotyczących zajmowanych przez ubezpieczonego w spornych okresach zatrudnienia stanowisk pracy.

Zeznania świadków i przesłuchanie wnioskodawcy w charakterze strony uznać zaś należy w istocie za nieprzydatne dla ustalenia takich faktów, które mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, jak: pola elektromagnetyczne lub promieniowanie jonizujące występujące w jego zakładzie pracy na danych stanowiskach pracy w tych okresach oraz stanowisk pracy, na których praca wykonywana była w tym zakładzie w narażeniu na działanie

promieniowania jonizującego lub na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300000 MHz w strefie zagrożenia.

Dla ustalenia tych okoliczności konieczne było bowiem, odpowiednio: zwrócenie się przez Sąd I instancji do Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Pracy właściwych według miejsca położenia zakładu pracy o informacje dotyczące dokonanych w tym zakładzie pomiarów kontrolnych i wydanych opinii dotyczących BHP o zasięgu: promieniowania jonizującego lub pól elektromagnetycznych oraz dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego specjalisty ds. bhp na okoliczność ustalenia, czy prace wykonywane na danych stanowiskach, zajmowanych przez M. U. w spornych okresach zatrudnienia narażały na działanie promieniowania jonizującego oraz na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300000 MHz w strefie zagrożenia.

Zasadne jest zatem przyjęcie, że Sąd ten opierając swoje ustalenia faktyczne w zakresie: zajmowanych przez ubezpieczonego w spornych okresach zatrudnienia stanowisk pracy, rodzaju wykonywanych w tych okresach prac oraz występującego na tych stanowiskach pracy narażenia, o którym mowa w poz. 4, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, przede wszystkim na zeznaniach świadków: P. M. (k. 28 akt sprawy 00:04:42), K. R. (k. 28-28v. akt sprawy 00:06:49) i K. S. (k. 28v. akt sprawy 00:12:37) oraz przesłuchaniu wnioskodawcy w charakterze strony (k.28v. akt sprawy 00:19:31), przekroczył granice swobodnej oceny dowodów wyznaczone przez art. 233 § 1 k.p.c. i dokonał dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów.

Dopiero przeprowadzenie pełnego, wyczerpującego postępowania dowodowego, mającego w celu ustalenie: stanowisk zajmowanych przez M. U. w spornych okresach zatrudnienia, rzeczywistego charakteru prac wykonywanych na tych stanowiskach pracy oraz rodzaju narażeń występujących przy wykonywaniu tych prac, a w przypadku stwierdzenia, że prace te były pracami w szczególnych warunkach, o których mowa w poz. 4, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego także tego, czy były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, umożliwi prawidłowe rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy.

Z powyższego wynika, że postępowanie dowodowe należy przeprowadzić w całości od początku.

Przy ponownym rozpoznawaniu niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w celu stwierdzenia, czy zachodzą łącznie wszystkie przesłanki ustalenia M. U. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, po pierwsze winien poprzez dopuszczenie dowodu z treści dokumentów zawartych w aktach osobowych ubezpieczonego oraz skonfrontowanie: zeznań świadków i przesłuchania ubezpieczonego w charakterze strony z treścią tych dokumentów ustalić rodzaj zajmowanych przez niego w spornych okresach zatrudnienia stanowisk pracy i prac wykonywanych na tych stanowiskach.

Po drugie Sąd ten zwróci się do Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Pracy, właściwych według miejsca położenia zakładu pracy wnioskodawcy, o informacje, czy w spornych okresach zatrudnienia zakład ten (jego poprzednik prawny) zawiadomił te organy o użytkowaniu urządzeń wytwarzających promieniowanie jonizujące oraz pola elektromagnetyczne, czy Państwowa Inspekcja Pracy dokonywała pomiarów kontrolnych i wydawała opinie dotyczące BHP o zasięgu promieniowania jonizującego lub pól elektromagnetycznych, a jeżeli tak, to czy wyniki pomiarów kontrolnych na danych stanowiskach pracy (zajmowanych przez odwołującego) kwalifikowało te stanowiska do strefy zagrożenia.

Po trzecie, po dokonaniu wskazanych ustaleń, dotyczących stanowisk pracy zajmowanych przez M. U. w spornych okresach zatrudnienia i charakteru wykonywanych przez niego prac, oraz po zwróceniu się do PIS i PIP o podane wyżej informacje, Sąd I instancji dopuści dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy w celu ustalenia, czy w tych okresach ubezpieczony wykonywał prace narażające na działanie: promieniowania jonizującego oraz pól elektromagnetycznych od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia.

Dopiero udzielenie odpowiedzi na powyższe pytania umożliwi ocenę, czy okresy zatrudnienia M. U. w Zakładach Radiowych (...) S.A. w B.: od dnia 01 lipca 1972 r. do dnia 26 kwietnia 1974 r. i od dnia 25 maja 1976 r. do dnia 14 listopada 1978 r. oraz okres jego zasadniczej służby wojskowej od dnia 26 kwietnia 1974 r. do dnia 25 kwietnia 1976 r.

podlegają zaliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, a w konsekwencji, czy ubezpieczony spełnia łącznie wszystkie ustawowe przesłanki przyznania mu tego świadczenia, w tym sporną przesłankę z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Wobec powyższego uznając, że wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, na mocy art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

SSA Daria Stanek SSA Lucyna Ramlo SSA Grażyna Czyżak